

Europos jaunimo pereinamųjų procesų apžvalga

Santrauka

Įvadas

Europos jaunimas toliau susiduria su dideliais sunkumais darbo rinkoje. Nors jaunimo nedarbo lygis kai kuriose valstybėse narėse ėmė mažėti, 2014 m. sausio mėn. 28 ES valstybėse narėse darbo negalėjo rasti 23 proc. 15–24 metų amžiaus darbo ieškančių žmonių. Nedirbančių, nesimokančių ar profesinio mokymo programose nedalyvaujančių (angl. not in employment, education or training, NEET) jaunuolių skaičius 2012 m. išaugo iki 14,6 mln., arba iki 15,9 proc. visų 15–29 metų amžiaus gyventojų.

Dabartinės ekonomikos perspektyvos ir didelis jaunų darbuotojų paklausos nuosmukis rodo jaunimo galimybes sėkmingai pereiti nuo mokslo prie darbo. Mokslo baigimas jaunimo gyvenime turėtų būti jaudinanti akimirka, nes įgiję išsilavinimą jie ruošiasi pradėti karjerą. Tačiau dabar šis perėjimas kupinas nesaugumo, nes gauti pirmą darbą yra tikras iššūkis, o kai kuriose valstybėse narėse tai užtrunka labai ilgai. Be to, ilgalaikė krizė darbo rinkoje gali versti jaunuolius rinktis ne tokį darbą, kokio jie norėtų. Jauni darbuotojai daug dažniau dirba ne visą darbo laiką, ypač pagal laikinąsias darbo sutartis; dėl to tam tikrais atvejais jiems tenka atidėti ateities planus ir vėliau pradėti pilnavertį suaugusio žmogaus gyvenimą.

Šioje ataskaitoje nagrinėjama Europos jaunimo padėtis darbo rinkoje; dėmesys pirmiausiai sutelkiamas į perėjimą nuo mokslo prie darbo ir vertinama, per kiek laiko išsilavinimą įgijęs jaunuolis gauna pirmą savo darbą; be to, stebimas bendresnis perėjimas į suaugusiųjų gyvenimą ir tai, kokiame amžiuje jaunuoliai palieka tėvų namus. Ataskaitoje taip pat nagrinėjama, kaip daugelis jaunuolių sugeba išsaugoti darbo vietą krizės sąlygomis, ir apžvelgiamas jų perėjimas nuo laikinųjų prie nuolatinių sutarčių. Galiausiai ataskaitoje nagrinėjamos politikos priemonės, įgyvendinamos tam tikrose valstybėse narėse, siekiančiose padėti jaunuoliams pereiti nuo mokslo prie darbo.

Politinės aplinkybės

Sėkmingas jaunimo perėjimas nuo mokslo prie darbo tapo viena pagrindinių Europos politikos darbotvarkės temų. 2012 m. Europos Komisija pasiūlė keletą priemonių – Jaunimo užimtumo dokumentų rinkinį, skirtą kovoti su nepriimtina dideliu jaunimo nedarbu ir jaunuolių socialine atskirtimi. Pripažindama, kad cikliškos ir struktūrinės Europos darbo rinkų problemos prisidėjo prie to, kad perėjimo nuo mokslo prie darbo procesas tapo ilgesnis ir sudėtingesnis, Komisija paragino valstybes nares imtis veiksmų, kad susirasti darbą jaunimui būtų lengviau.

2013 m. balandžio mėn. priimtas Komisijos pasiūlymas Europos Sąjungos Tarybai visose valstybėse narėse įgyvendinti Jaunimo garantijų iniciatyvą. Tuo siekiama, kad baigę mokslą jaunuoliai kuo greičiau pradėtų dirbti ir darbo rinkoje, švietimo sistemoje ar profesinio mokymo programose nedalyvautų kuo trumpiau. Nors dabar daugiausia diskutuojama apie tai, kaip užtikrinti jaunimui galimybę patekti į darbo rinką, taip pat būtina įvertinti, kokį poveikį šis perėjimas daro kitiems perėjimo į suaugusiojo gyvenimą procesams.

Pagrindinės išvados

Didelė nedarbo ir atskirties kaina

Apskritai ekonomikos krizė neigiamai paveikė žmones visose valstybėse narėse, tačiau, vertinant darbo perspektyvas ir atskirties pavojų, jaunimas nukentėjo labiausiai. 2013 m. vasarą 15–24 metų amžiaus asmenų nedarbas 28 ES valstybėse narėse išaugo iki daugiau kaip 23 proc. – tai vienas didžiausių Eurostato kada nors užregistruotų rodiklių.

Nors valstybių narių nedarbo rodikliai labai skiriasi, 18-oje šalių nustatytas didžiausias jaunimo nedarbas nuo krizės pradžios, įskaitant devynias šalis, kuriose toks didžiausias lygis užfiksuotas 2013 m.

Be to, 2012 m., kai 15,9 proc. 15–29 metų amžiaus gyventojų nedirbo, nesimokė ir nedalyvavo profesinio rengimo programose, Europos ekonomikos nuostolis, patirtas dėl tokio didelio NEET grupės dydžio, sudarė 162 mlrd. EUR ir, palyginti su 2011 m., išaugo beveik 10 mlrd. EUR.

Perėjimo nuo mokslo prie darbo skirtumai

Šių statistikos duomenų poveikį galima gerai suprasti vertinant jaunimo perėjimo procesus. Nors perėjimą įvertinti nėra lengva, ataskaitos makroanalizė atskleidė, kad įvairūs jaunimo perėjimo į suaugusiųjų gyvenimą etapai, kaip antai išėjimas iš namų ir tapimas tėvais, labai susiję su finansine nepriklausomybe, kuri pasiekama sėkmingai perėjus nuo mokslo prie darbo.

Perėjimas nuo mokslo prie darbo yra greitesnis ir sėkmingesnis tose šalyse, kuriose jaunimas iš namų išeina anksčiau. Šiuo atžvilgiu tarp valstybių narių nustatyti septyni bendri bruožai. Viename spektro gale esantiems „šiaurietiškam“ ir „pameistrystės“ (Austrija ir Vokietija) modeliams būdingas spartesnis perėjimas į suaugusiųjų gyvenimą ir nuo mokslo prie darbo. Pagal kitame spektro gale esančius „Rytų Europos“ ir „Viduržemio jūros“ modelius sudėtingas ir problemiškas perėjimas nuo mokslo prie darbo siejamas su labai lėtu ir vėlyvu perėjimu į nepriklausomą ir savarankišką gyvenimą.

Apskritai šalyse su didesne mokslo ir darbo integracija, pagrįsta pameistrystės programomis arba tuo, kad daugiau jaunuolių veiksmingai derina mokslą ir ankstyvą įsidarbinimą, perėjimas nuo mokslo prie darbo yra sklandesnis ir greitesnis.

Jaunimui kylantis iššūkis išsaugoti darbo vietą

Norėdami sėkmingai pereiti į suaugusiųjų gyvenimą, pirmosios darbo patirties įgiję jaunuoliai dar turi įsitvirtinti darbo rinkoje ir užsitikrinti geras karjeros galimybes. Deja, kaip aiškėja iš atliktos analizės, per krizę jaunimo gebėjimas neprarasti darbo susilpnėjo, ir tai neigiamai paveikė jų galimybę užsitikrinti nuolatinę darbo vietą.

Be to, mokslinių tyrimų duomenimis, pagal laikinąsias sutartis dirbantis jaunimas turėjo mažiau galimybių išsaugoti darbo vietą – per tyrimo laikotarpį pasirašyti nuolatinės sutartis pavyko mažiau kaip ketvirciui.

Politikos orientyrai

Pastaruoju metu valstybės narės ypač aktyviai rengia ir įgyvendina politikos priemones, skirtas padėti visiems jaunuoliams pereiti nuo mokslo prie darbo. Nors dažnai sunku įvertinti tokių pastangų veiksmingumą, nes nevykdomas joks sistemiškas stebėjimas, rengiant šią ataskaitą atlikti konkrečių atvejų tyrimai padėjo nustatyti kelis svarbius veiksnius, prisidedančius prie tokios politikos veiksmingumo ir leidžiančius suprasti, kaip tobulinti perėjimo nuo mokslo prie darbo rėmimo politiką.

- Rengiant politines priemones labai svarbu pripažinti, kad jaunimas yra labai nevienalytė grupė, turinti skirtingų savybių ir dažnai daugiabinių poreikių. Politinės priemonės, nors jomis siekiama vieno tikslo, turėtų turėti skirtingas metodikas ir būti pritaikytos individualiems poreikiams; be to, asmeniniai konsultantai turėtų teikti konkrečiam asmeniui skirtą pagalbą, siekdami kuo geriau suderinti asmens poreikius ir pasirenkamą priemonę.
- Visapusiškas visų perėjimo nuo mokslo prie darbo procese dalyvaujančių asmenų veiklos koordinavimas yra viena svarbiausių sėkmingo programų įgyvendinimo sąlygų. Tačiau tokią koordinavimą labai sudėtinga užtikrinti dėl atsakomybės ribų skirtumų ir atskirų biudžetų.
- Tik keliose šalyse sistemškai stebimi šių programų įgyvendinimo rezultatai siekiant nustatyti jų įgyvendinimo sėkmę. Tačiau vis geriau suvokiama, kad tai būtina, tad šioje srityje galima tikėtis geresnių rezultatų.
- Šios srities politikos sėkmė labai priklauso nuo makroekonominių veiksnių, nes jie gali lemti prastesnę paslaugų ir darbo vietų kūrimo finansavimą, taip pat didesnę konkurenciją tarp darbo ieškančių asmenų.

Papildoma informacija

Visa ataskaita „Mapping youth transitions in Europe“ („Europos jaunimo pereinamųjų procesų apžvalga“) skelbiama adresu <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1392.htm>

Norėdami gauti daugiau informacijos, kreipkitės į mokslinių tyrimų pareigūną Massimilianą Mascherinį e. paštu mam@eurofound.europa.eu